

ИНТЕРНАУКА

ISSN 2686-9810

СТУДЕНЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

научный журнал

номер 17(162) часть 8

г. Москва

www.internauka.org

Содержание	
Қазақ тіліндегі мақалалар	7
Гуманитарлық ғылымдар	7
1-бөлім. Педагогика	7
АУТИЗМІ БАР МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУДА КЕШЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ Кельдегулова Айзат Нуркеновна Кельдегулова Айзат Нуркеновна	7
ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ БОЛЖАМДЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІҢ РӨЛІ ЖӘНЕ ЖЕКЕ ТҰЛҒАҒА БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУ ТӘСІЛДЕРІ Рахматулина Камила Негметоллаевна	9
2-бөлім. Психология	11
БАСҚАРУ САЛАСЫНДАҒЫ МОТИВАЦИЯНЫҢ РӨЛІ Қасен Майнұр Қайратқызы	11
АРТ – ТЕРАПИЯ ЖАСӨСПІРІМДЕРМЕН ӨЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС ІСТЕУДІҢ ТЕХНОЛОГИЯСЫ РЕТІНДЕ Манфагат Сания Токтаровна Нургалиева Муршида Елубаевна	22
ЖАСӨСПІРІМДЕРДЕГІ ТҰЛҒАШІЛІК ЖАНЖАЛДАРМЕН КҮРЕСУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ДЕВИАНТТЫ МІНЕЗ-ҚҰЛҚЫНЫҢ АЛДЫН АЛУДЫҢ АРТ- ТЕРАПИЯ БАҒДАРЛАМАСЫ Манфагат Сания Токтаровна Нургалиева Муршида Елубаевна	25
Табиғи және медицина ғылымдарының	28
3-бөлім. Математикалық ғылым	28
ФУНКЦИЯНЫ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ЕСЕПТЕРІНДЕ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ Саркытбаева Гүлім Серікқалиқызы	28
4-бөлім. Жер туралы ғылым	32
ТАБИҒИ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ОБЪЕКТІЛЕРДІ 3D МОДЕЛЬДЕУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНА АНАЛИЗ Қабышов Нәби Бейсенбекұлы Аукажива Жанар Муратовна	32
Техникалық және математикалық ғылымдар	36
5-бөлім. Технология	36
РЕКТИФИКАЦИЯ ПРОЦЕСІН БАСҚАРУ ЖҮЙЕЛЕРІ Табылдина Әсем Нұрланқызы	36
Кыргыз тилинде макалалар	39
Гуманитардык илимдер	39
Бөлүм 1. Юриспруденция	39
АЛДЫН АЛА ТЕРГӨӨ ОРГАНДАРЫНЫН ИШМЕРДҮҮЛҮГҮ ЖАНА ЧЕТ ЭЛДИК ОРГАНДАР МЕНЕН БОЛГОН КАРЫМ-КАТНАШЫНЫН КӨЙГӨЙЛӨРҮ Алымов Асейин Өсәрбекович	39

ЖАСӨСПІРІМДЕРДЕГІ ТҮЛҒАІШІЛІК ЖАНЖАЛДАРМЕН КҮРЕСУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ДЕВИАНТТЫ МІНЕЗ-ҚҰЛҚЫНЫҢ АЛДЫН АЛУДЫҢ АРТ-ТЕРАПИЯ БАҒДАРЛАМАСЫ

Манфагат Сания Токтаровна

*Торайғыров университеті КЕАҚ – ның магистранты,
Қазақстан, Павлодар қ.*

Нурғалиева Муриида Елубаевна

*Ғылыми жетекші,
Торайғыров университеті КЕАҚ – ның қауым профессоры (Доцент)
«Педагогика және психология»
мамандығының PhD докторы,
Қазақстан, Павлодар қ.*

Түйінді сөздер: жасөспірім, арт-терапия, изотерапия.

Жасөспірім (11-17 жас) - адамдардың әлеуметтенуіндегі ең қиын, ішкі қайшылықты, «дағдарыстың» бірі. Бұл жас бірқатар объективті себептерге байланысты дұрыс емес процесстердің, психологиялық проблемалардың қаупімен жиі кездеседі, көбінесе девиантты және делинквентті мінез-құлыққа әкеледі. Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерде жасөспірімдердегі дұрыс емес ығысудың негізгі себептері, факторлары, шарттары, ең алдымен, олардың дамып келе жатқан психосоматикалық құрылымындағы әлеуметтік-мәдени деңгейдің ерекшеліктерін қамтиды. Мұндағы басты нәрсе - жасөспірім кезеңіндегі жыныстық жетілуге (жыныстық жетілуге) байланысты балалардың дамуындағы кешіктіру кезеңінің салыстырмалы тепе-теңдігінің бұзылуы. Жалпы алғанда, жасөспірімдердің биологиялық дамуы күрт өсуде, ал әлеуметтік-мәдени даму өте артта қалып қойып жатыр [1, 18 б].

Бұл жұмыста ұсынылған бағдарлама жасөспірімдердің тұлғаишілік қақтығыстарын жеңуге, девиантты және делинквентті мінез-құлықтың алдын алу мақсатында олардың ішкі шығармашылық әлеуетін дамытуға арналған.

Мектепте арт-терапия сабақтарын өткізген кезде жасөспірімдер сабақтарды артта қалушылар үшін түзету сабақтары ретінде емес, жағымды қабылдауы өте маңызды. Сондықтан жасөспірімдерге іс-әрекеттің қалай ұсынылатындығы өте маңызды.

Сабақтар келесі түрде өткізілуі керек:

- арт-терапия сабақтары адамның имиджін жақсартуға және өзін-өзі бағалауды нығайтуға көмектеседі (бұл жасөспірім үшін);
- арт-терапия сабақтары баланың немесе қаралатын балалардың мәртебесін көтереді (бұл ата-аналарға арналған);
- арт-терапия сабақтары балаларға сабақтарды әдеттегі мектеп кестесінің бөлігі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді (бұл мұғалімдерге арналған).

Бағдарламаның міндеттері:

1. Жеке тұлға арасындағы қақтығыстарды анықтау.
2. Жеке тұлға арасындағы жанжалдарды жеңу.
3. Өзі туралы, өзінің шығармашылық әлеуеті туралы идеяларды кеңейту.

Бағдарлама құрылымы.

Оқу блогы - 4 сабақ.

Бақылау блогы - 10 сабақ.

Бақылау - бұл бағдарлама жетекшілерінің басшылығымен тыңдаушылардың өзіндік жұмысы.

Сұхбаттасу блогы - 6 сабақ.

Бағдарламаның сұхбат блогы - негізгі кезеңдер арасындағы микротоптарға қатысушылардың сабақтары.

Жұмыс формасы.

- шағын дәрістер;
- арнайы шеберхана (арт-терапия сабақтарын модельдеу, классикалық және авторлық өнер тәсілдерін көрсету, жаттығулар мен арт-терапия ойындары, стихиялы өнер өнімдерін түсіндіру бойынша практикалық жаттығулар, орындау);
- тәжірибені қадағалау (Вартегт тесті, «Кактус», Мақсаттың коллажы және т.б.);
- жеке консультациялар.

Жұмыс шарттары.

Кеңседе жиһаздың көмегімен «таза» аймақ (орындықтар шеңбер жасайды), «жұмыс» аймағы (еден мен үстел фольгамен жабылған) - визуалды жұмыс жасау керек. Топ мүшелеріне таңдау мүмкіндігі беріледі, олар өз қалауына сәйкес орын алады. Жалпы жұмыс орындары, әдетте, «жұмыс» аймағында еденде құрылады. Топтағы жұмыс әртүрлі көрнекі материалдармен жүзеге асырылады. Акварельмен, қарындашпен, балауызға арналған қарындашпен, көмірмен, қолмен жұмыс істеуге арналған арнайы бояулармен, әйнекте кескін жасауға арналған маркерлермен, әртүрлі тығыздықтағы және түрлі түсті пластмассадан жасалған материалдармен, әртүрлі көлемдегі және реңктегі қағаздармен, желіммен, скотчпен және т.б. қолданылған. мүмкіндігінше жоғары болуы керек, әйтпесе ол жұмыстың өзіндік құнын немесе оның нәтижелерін төмендетуі мүмкін.

Бағдарламаның мазмұны.

Бағдарлама 4 кезеңді қамтиды:

1 кезең (8 сағат). Арт-терапия: емдік шығармашылық. Изотерапия.

Бұл кезеңде қатысушылар өнерді терапевтік фактор, арт-терапевтік әдістің даму тарихы, классикалық арт-терапияның моделі және арт-терапияның интегративті түрлері ретінде қарастырады.

Арт-терапия құралдары мен материалдары: мүмкіндіктері, шектеулері, қолдану ерекшелігі.

Сурет, коллаж және модельдеу арт-терапия құралы ретінде. Көрнекі құралдар арқылы өзін-өзі көрсету.

Терапевттің ұстанымы: өнімдер психофизикалық күйдің айнасы ретінде. Изотерапия бейсаналықты білдіру құралы ретінде. Өнімді интерпретациялау бойынша жұмыс. Изотерапияны қолдану кезінде жанжалдарды шешуге көмектесу.

Изотерапия әдістері: «Жүппен сурет салу»; «Сурет салу және бақылау»; «Жалпы сурет»; «Портреттер»; «Бірлескен жоба», «Фреско» және басқалары. Отбасылық арт-терапия әдістері.

2 кезең (4 сағат). Би терапиясы: денемен және вербальды емес белгілермен жұмыс, ішкі тілектерді, энергияны босату, вербальды емес белгілермен жұмыс. Би терапиясы эмоционалды бұзылулары бар, қарым-қатынасы бұзылған және адамдар арасындағы қарым-қатынаста жұмыс жасағанда қолданылады. Би терапиясының мақсаты - өз денең туралы хабардар болу, оның жағымды имиджін қалыптастыру, коммуникативті дағдыларды дамыту, сезімдерді зерттеу және топтық тәжірибе алу.

Би фитнесі: асығыс, фламенко, стриптиз, еркін стиль.

Топтық және жұптық билер.

1. Әдіс-тәсілдер: стихиялы би, айналмалы, шынайы қозғалыс.

3 кезең (4 сағат). Библиография, драмалық және ертегі терапиясы.

Библиотерапияның психотерапиялық және диагностикалық әлеуеті: эмоционалды жағдайды диагностикалау, терең құндылықтар мен ресурстарды түсіндіру және білу, жауап беру, диссоциация, абсурдтану, рөлдік диапазонның кеңеюі, катарсис.

Дүниетанымды кеңейту және жаңа ресурстар іздеу үшін дайын шығармаларды: әңгімелер, астарлы әңгімелер, ертегілер мен анекдоттарды нақты әлем шындығы туралы метафоралық хабарлама ретінде пайдалану.

Сіздің сүйікті ертегіңізге негізделген психодиагностика және психотерапия. Аят - цинква, рондо. Өмірбаян тарих, ертегі, аңыз және анекдот ретінде.

Топтық психотерапиядағы библиотерапия. Бірлескен композиция. Шеңбер бойындағы ертегі.

Драмалық терапияның терапевтік мүмкіндіктері: мінез-құлық және дене заңдылықтары туралы хабардар болу, өз мүмкіндіктерін кеңейту, стихиялылықты дамыту, өз өміріне «бағыт беру», икемділік пен икемділікті дамыту (дене, эмоционалды, когнитивті).

Импровизация театры. Драманың әр түрлі техникаларымен жұмыс: арман, қиял, қорқыныш драмасы.

Ертегінің құрылымы. Медитация терапевтік фактор ретінде. Ертегінің психологиялық ерекшеліктері.

Блог жүргізуді немесе твиттерге жазуды, апта сайынғы жазбаларды, пікірлерге реакцияларды талдауды ұсыныңыз.

4-кезең (4 сағат). Фото және видео терапия.

Фото автордың сезімдері, тілектері, үміттері, қиялдарының «шоғыры» және «сиқырлы сәттерді» түсіру тәсілі ретінде қарастырылады. Фототерапия жоғалған тұтастықты қалпына келтіру және «Мен» бейнесін өзгерту тәсілі ретінде. Жеке тұлғаны көрсету үшін фототерапияны қолдану.

Топтық терапияда фотосуреттерді қолдану мысалдары талқыланады.

Мультфильмдер мен көркем фильмдер тұлғашылық қақтығыстарды шешудің құралы ретінде (С. Макниф), эмоционалды және психикалық ауытқулары бар адамдарды психо-элеуметтік бейімдеу.

Фототерапия функциялары:

1. Фокустау (су бөлу оқиғасын қайта бастан өткізу).
2. Ынталандыру (сезімді жұмылдыру).
3. Ұйымдастырушы (тәжірибеге байланысты).
4. Объективтеу (интерьер, кадрдағы сұхбаттасушылар және басқа бөлшектер оның мәдени, жыныстық немесе кәсіби «Мен» сезімін және оны өзгерту қажеттілігімен байланысты).
5. Семантикалық.
6. Экспрессивті-катартикалық (эмпатиялайтын сұхбаттасушылармен фотосуреттерді қарау кезінде сезімнің вербалды және вербальды емес көрінісі ауыр тәжірибеден босатуға әкелуі мүмкін).
7. Қорғаныс функциясы.

Тәжірибелік жаттығулар: «Фотограф және модель»; «Рөл үшін сынақ»; «Батыр және анти-қаһарман»; «Мен және мен емес»; жеке фотосуреттерді қолдана отырып, тақырыптық коллаждар; Мақсатқа жету жолын «жақтау» және т.б.

Осылайша, жасалған бағдарлама жасөспірімнің негізгі шығармашылық бейімділігін диагностикалауға, өзін-өзі мазалайтын аспектілерін анықтауға көмектеседі және маман бұл мәселелерді зеріктіретін дәріс түрінде емес, жүзеге асыру арқылы шешеді клиенттің өзі өзгерту қажеттілігі. Арт-терапия сабақтары аяқталғаннан кейін клиенттер өздерінің шығармашылық қабілеттерін одан әрі жүзеге асыру қажеттілігін сезінетіндігі дәлелденді, бұл өз кезегінде күшті жасөспірімдер энергиясын бағыттауға және олардың бос уақыттарын дұрыс ұйымдастыруға көмектеседі. Біздің уақытымыздың демалысы жеткілікті түрде ұйымдастырылған, демек, жасөспірімдер арасында жағымсыз девиантты мінез-құлық мүмкіндігін азайтады [2, 3].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Колошина Т.Ю., Трусев А.А. Арт-терапевтические техники в тренинге: характеристики и использование. Практическое пособие для тренера. – СПб.: Речь. — 2010. – 18 с.
2. Копытин А.И. Теория и практика арт-терапии. — СПб.: Питер, 2011. – 392 с.
3. Лебедева Л.Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий. – СПб: Речь, 2005. - 80 с.